

HẢI DƯƠNG VỚI CÔNG TÁC XÓA ĐÓI, GIẢM NGHÈO GÓP PHẦN ĐẢM BẢO AN SINH XÃ HỘI (2000 - 2010)

TS NGUYỄN THỊ NHẬT THU*

Hải Dương là tỉnh nằm ở vùng châu thổ sông Hồng, được tái lập năm 1997. Toàn tỉnh có 12 đơn vị hành chính: thành phố Hải Dương, thị xã Chí Linh và 10 huyện, trong đó có 2 đơn vị miền núi. Diện tích tự nhiên là 1.660,18km²; dân số 1.705.059 người (năm 2009). Tổng số đơn vị hành chính cấp xã là 265, trong đó có 24 xã miền núi. Nằm trong vùng kinh tế trọng điểm phía Bắc và tam giác tăng trưởng kinh tế Hà Nội - Hải Phòng - Quảng Ninh, với hệ thống giao thông thuận lợi, có nhiều tuyến đường giao thông huyết mạch đi chạy qua (đường sắt Hà Nội - Hải Phòng, Quốc lộ số 5, 183...). Là địa bàn có tầm chiến lược đối với khu vực đồng bằng Bắc Bộ, ở vị trí có nhiều hướng tác động mang tính liên vùng, vì vậy Hải Dương có nhiều thuận lợi để phát triển kinh tế - xã hội.

Từ khi tái lập tỉnh, Đảng bộ năng động, sáng tạo trong việc cụ thể hóa đường lối đổi mới của Đảng vào thực tiễn địa phương: phát huy tiềm năng, thế mạnh, huy động các nguồn lực để phát triển kinh tế - xã hội, đạt được nhiều thành tựu quan trọng. Tuy nhiên, những năm đầu tái lập, trên địa bàn Hải Dương, sự phân hóa giàu

nghèo giữa các vùng, giữa các nhóm cộng đồng dân cư khá cao, đời sống của một bộ phận dân cư còn nhiều khó khăn, năm 1997, hộ nghèo chiếm 8%.

Trước thực trạng đó, Đảng bộ nhận thức rõ xóa đói giảm nghèo là một trong những nhiệm vụ quan trọng, là mục tiêu xuyên suốt trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương. Năm 1998, Tỉnh tổ chức tổng kết kinh nghiệm xóa đói giảm nghèo giai đoạn 1992 - 1997 và xác định xóa đói giảm nghèo trở thành chương trình mục tiêu của tỉnh, đồng thời xây dựng chương trình giảm nghèo cụ thể cho từng giai đoạn: 1998 - 2000; 2001 - 2005; 2006 - 2010.

Nghị quyết Đại hội XIII Đảng bộ tỉnh (năm 2000), xác định rõ: "Chăm lo tốt hơn đối với các gia đình chính sách và người có công với cách mạng, đảm bảo cho các gia đình chính sách có cuộc sống khá hơn hoặc bằng mức sống trung bình ở địa phương. Thực hiện tốt chế độ chính sách cho các đối tượng tham gia và hưởng bảo hiểm xã hội... Xây dựng và duy trì hoạt động của các Quỹ đền ơn đáp nghĩa, Quỹ xóa đói giảm nghèo, Quỹ hỗ trợ nạn nhân chiến tranh, người già cô đơn, Quỹ bảo trợ trẻ mồ côi, lang thang cơ nhỡ, học sinh nghèo học giỏi, v.v... Quan tâm tạo điều kiện hỗ trợ đối với các

* Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam tỉnh Hải Dương

xã nghèo để phát triển kinh tế, cải thiện đời sống nhân dân. Nâng dần mức sống của các hộ đã thoát nghèo, ngăn ngừa tình trạng tái nghèo"¹ Sau Đại hội, Tỉnh ủy Hải Dương đã xây dựng chương trình "xóa đói giảm nghèo" và chương trình "giải quyết việc làm" giai đoạn 2001 - 2005.

Với nhiều chủ trương và giải pháp hiệu quả, thiết thực, sau 5 năm thực hiện, chương trình xóa đói giảm nghèo (2001-2005), Hải Dương đã thu được một số kết quả tích cực: Bình quân thu nhập dân cư tăng 10,7%/năm. Toàn tỉnh giảm được 29.473 hộ nghèo, đưa tỷ lệ hộ nghèo từ 11,36% (1-2001) xuống còn 3,7% theo chuẩn cũ (mục tiêu 5%); cơ bản xóa xong hộ nghèo diện chính sách; hoàn thành xóa nhà tranh tre cho 3.722 hộ nghèo với tổng kinh phí 28 tỷ đồng. Đến tháng 5-2005 có 45 trong tổng số 263 xã, phường, thị trấn trên địa bàn tỉnh đã cơ bản không còn hộ nghèo, còn 124 xã tỷ lệ nghèo từ 2- 5%, 92 xã có tỷ lệ nghèo là 6 - 9%, 4 xã có tỷ lệ hộ nghèo trên 10%, toàn tỉnh chỉ còn xã Kênh Giang, huyện Chí Linh là xã trong diện nghèo².

Trên cơ sở những kết quả đạt được, Đại hội XIV Đảng bộ tỉnh (2005) xác định phương hướng, mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội 5 năm (2006 - 2010), trong đó nhấn mạnh: "Tập trung giải quyết các vấn đề xã hội, cải thiện rõ rệt đời sống vật chất và văn hóa tinh thần cho nhân dân. Nâng cao chất lượng giáo dục đào tạo, bảo vệ sức khỏe cộng đồng"³.

Thực hiện Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh, tháng 12-2006, UBND tỉnh đã phê

duyet Chương trình giảm nghèo tinh giai đoạn 2006 - 2010 với mục tiêu cụ thể.

Để thực hiện được những chỉ tiêu quan trọng, Đảng bộ, chính quyền tỉnh Hải Dương đã chỉ đạo và tổ chức thực hiện toàn diện, đồng bộ các giải pháp trên nhiều lĩnh vực. Một trong những giải pháp được ưu tiên thực hiện là tích cực tuyên truyền, vận động, nâng cao nhận thức của các cấp, các ngành từ tỉnh đến cơ sở đối với công tác giảm nghèo. Các tổ chức trong hệ thống chính trị và đội ngũ cán bộ coi giảm nghèo là nhiệm vụ chính trị quan trọng, tích cực tham gia với tinh thần trách nhiệm cao. Đồng thời, các tổ chức chính trị - xã hội tích cực tuyên truyền, động viên, khuyến khích ý chí quyết tâm vượt nghèo của mọi người dân, nhất là các hộ nghèo, người nghèo, giúp họ nhận thức rõ giảm nghèo là nhiệm vụ của chính mình.

Trong huy động nguồn lực thực hiện giảm nghèo, giải pháp đa dạng hóa, xã hội hóa được Đảng bộ lãnh đạo và được các cấp, các ngành tổ chức thực hiện sáng tạo, linh hoạt. Chỉ đạo sử dụng hiệu quả nguồn hỗ trợ từ ngân sách nhà nước, triển khai chính sách hỗ trợ vay vốn, hỗ trợ sản xuất, đất ở, nhà ở, chuyển đổi ngành nghề, nước sinh hoạt cho hộ nghèo. Thực hiện chính sách hỗ trợ y tế, giáo dục, trợ giúp người nghèo, xây dựng quỹ khám chữa bệnh cho người nghèo và quỹ hỗ trợ giáo dục cho học sinh nghèo. Thực hiện chính sách hỗ trợ đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng... Bên cạnh đó, các cấp, các ngành có giải pháp phát huy nội lực và huy động sự góp sức

của các cá nhân, cộng đồng, doanh nghiệp và các tổ chức xã hội trong tình vào công tác xóa đói, giảm nghèo

Các tổ chức chính trị - xã hội như Hội Liên hiệp Phụ nữ, Hội Cựu chiến binh, Hội Nông dân, Đoàn Thanh niên, tích cực chỉ đạo và tham gia vận động ủng hộ xây dựng Quỹ vì người nghèo. Từ năm 2005 - 2010, bình quân mỗi năm, quỹ huy động được hàng chục tỷ đồng, góp phần thực hiện tốt hơn chính sách hỗ trợ nhà cho hộ nghèo theo Quyết định số 167/2008/QĐ-TTg. Có nhiều mô hình giảm nghèo mới, hiệu quả đã được nhân rộng như phong trào “Phụ nữ giúp nhau phát triển kinh tế gia đình”, “Giúp phụ nữ nghèo có địa chỉ”, “Tổ nhóm phụ nữ tin dụng tiết kiệm”; xây dựng “Mái ấm tình thương” cho phụ nữ nghèo, phụ nữ có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn của các cấp Hội Phụ nữ; phong trào “Nông dân sản xuất kinh doanh giỏi” của Hội Nông dân...

Nguồn lực quốc tế từ các tổ chức quốc tế, tổ chức phi chính phủ thông qua các dự án, chương trình hỗ trợ y tế, giáo dục, hỗ trợ phụ nữ, trẻ em nghèo, người khuyết tật... cũng được các cấp, các ngành trong tỉnh chú ý khai thác. Chi riêng Trung tâm dịch vụ việc làm 8/3 của Hội Liên hiệp Phụ nữ tỉnh trong 5 năm đã khai thác được 13 dự án từ 7 tổ chức phi chính phủ (từ các nước Úc, Hàn Quốc, Nhật Bản, Mỹ,...) tập trung hỗ trợ các hoạt động: Dạy nghề cho trẻ em khuyết tật, nhiễm chất độc da cam, phụ nữ nghèo; Xây dựng trường mầm non, nhà văn hóa; Cấp học bổng cho học sinh nghèo; Xây dựng trung tâm nuôi dưỡng trẻ

khuyết tật mồ côi và dạy nghề; Xây dựng nhà tái định cư cho dân làng chài nghèo;...

Tiếp tục thực hiện phương châm đa dạng hóa các nguồn lực để giảm nghèo, trong những năm 2006-2010, Hải Dương đã chú ý lồng ghép mục tiêu giảm nghèo bền vững với các chương trình phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương, nhất là chương trình mục tiêu quốc gia trên địa bàn về giáo dục đào tạo, y tế, văn hóa, dân số - kế hoạch hóa gia đình, nước sạch và vệ sinh môi trường nông thôn, phòng chống HIV/AIDS và phòng chống ma túy; chương trình quốc gia về việc làm, chương trình bảo vệ và chăm sóc trẻ em...

Chỉ đạo thực hiện chương trình giảm nghèo giai đoạn 2006 - 2010, Đảng bộ tỉnh Hải Dương coi trọng công tác kiểm tra giám sát việc thực hiện chính sách. Ban chỉ đạo giảm nghèo từ tỉnh đến cơ sở được thành lập với sự tham gia của các ban, ngành, đoàn thể có liên quan và được kiện toàn kịp thời. Kế hoạch số 564/KH-UBND, ngày 8-5-2008, của UBND tỉnh về việc đẩy mạnh giảm nghèo đến năm 2010 quy định rõ: “Địa phương nào để xảy ra hiện tượng tiêu cực, thất thoát, lãng phí trong sử dụng vốn của chương trình, không hoàn thành kế hoạch được giao về giảm nghèo thì Chủ tịch Ủy ban nhân dân địa phương đó phải chịu trách nhiệm trước Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh”⁴. Ban chỉ đạo giảm nghèo các cấp tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra, có cơ chế tạo điều kiện để các đoàn thể nhân dân tham gia giám sát việc thực hiện các chính sách và các chương

trình xóa đói giảm nghèo. Giai đoạn 2006 - 2010 đã tổ chức được 15 cuộc giám sát của Ban Chỉ đạo giảm nghèo cấp tỉnh.

Nhờ sự chỉ đạo quyết liệt, tập trung với các giải pháp toàn diện, các mục tiêu giảm nghèo trong chương trình giảm nghèo giai đoạn 2006-2010 của tỉnh được hoàn thành và vượt chỉ tiêu đề ra. Tổng doanh số cho vay vốn tín dụng ưu đãi hộ nghèo từ 2006 - 2010 đạt 1.154,849 tỷ đồng cho 123.453 lượt hộ vay; cấp thẻ bảo hiểm y tế cho 1.516.330 lượt hộ nghèo, người vừa thoát nghèo, học sinh khuyết tật, mồ côi... Thực hiện hỗ trợ làm nhà mới cho 1.885 hộ nghèo có nhà ở tạm, xuống cấp, hư hỏng nặng, hỗ trợ sửa chữa 507 hộ với tổng kinh phí thực hiện là 32.301,5 triệu đồng... tỷ lệ hộ nghèo toàn tỉnh giảm 13,03% (từ 17,93% vào tháng 1-2006 xuống còn 4,9% vào tháng 12-2010⁵). Kết quả thực hiện chương trình giảm nghèo của tỉnh giai đoạn 2006 - 2010 đã góp phần ổn định tình hình kinh tế - xã hội trong tỉnh, thúc đẩy tăng trưởng kinh tế và phát triển bền vững, đảm bảo an sinh xã hội. Điều kiện sống của người nghèo được cải thiện một bước, nhận thức của người nghèo về trách nhiệm chủ động tự vươn lên thoát nghèo được nâng lên thông qua các hoạt động tuyên truyền, vận động, tập huấn hướng dẫn cách làm ăn và trợ giúp pháp lý. Người nghèo trong tỉnh đã tiếp cận tốt hơn các chính sách và nguồn lực hỗ trợ của Nhà nước và cộng đồng cho phát triển kinh tế, tạo việc làm, tăng thu nhập. Một số nhu cầu thiết yếu của người nghèo cơ bản được đáp ứng (nhà ở, nước

sinh hoạt, khám chữa bệnh, học tập...) về lâu dài, tác động của chương trình giúp người nghèo có được cơ hội tự vươn lên, tạo thu nhập để phát triển, vượt qua tình trạng nghèo đói, tự giải quyết những nhu cầu thiết yếu của bản thân.

Tuy nhiên, công tác giảm nghèo của tỉnh giai đoạn 2000 - 2010 vẫn còn một số hạn chế nhất định: Một số cấp ủy, chính quyền cơ sở chưa nhận thức đầy đủ tầm quan trọng của công tác xóa đói giảm nghèo, chưa bố trí đúng người và đủ nguồn lực cần thiết, cơ chế, chính sách chưa đồng bộ, phù hợp. Sự phối hợp giữa các cấp, các ngành, đoàn thể chưa thực sự chặt chẽ. Một số địa phương trong tỉnh chưa thực sự tập trung chỉ đạo, thiếu đôn đốc, kiểm tra, giám sát thực hiện chương trình, nguồn lực hỗ trợ cho chương trình còn hạn hẹp, nguồn lực huy động tại chỗ chưa nhiều, một số xã còn ý lại trông chờ vào sự trợ giúp của cấp trên. Tỷ lệ hộ nghèo giảm nhanh nhưng chưa bền vững, số hộ đã thoát nghèo nhưng mức thu nhập vẫn nằm sát chuẩn nghèo còn lớn (60 - 70%), tỷ lệ hộ tái nghèo hàng năm còn cao (5 - 7%), công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức của người dân còn hạn chế, một bộ phận người nghèo còn tư tưởng ý lại, trông chờ vào sự hỗ trợ của Nhà nước và cộng đồng, chưa chủ động phát huy nội lực, cố gắng vươn lên thoát nghèo"⁶

Tiếp tục lãnh đạo thực hiện chương trình giảm nghèo giai đoạn 2011 - 2015, Đại hội XV Đảng bộ tỉnh Hải Dương (2010) xác định: "Triển khai có hiệu quả các chương trình hỗ trợ xóa đói giảm

nghèo, các chương trình vay vốn hỗ trợ giảm nghèo; đảm bảo tốt việc cấp thẻ bảo hiểm y tế và khám chữa bệnh cho người nghèo; miễn giảm các khoản đóng góp, hỗ trợ cho học sinh là trẻ mồ côi, tàn tật, trẻ em con hộ nghèo. Đảm bảo mức sống tối thiểu cho các đối tượng bảo trợ xã hội hàng tháng tại cộng đồng. Đẩy mạnh và thực hiện hiệu quả cuộc vận động “Ngày vì người nghèo” và các hoạt động nhân đạo từ thiện”⁷

Quán triệt Nghị quyết Đại hội, Ủy ban nhân dân tỉnh Hải Dương xây dựng chương trình giảm nghèo giai đoạn 2011 - 2015, trong đó xác định mục tiêu tổng quát: “Cải thiện điều kiện sống của người nghèo, hộ nghèo, thúc đẩy giảm nghèo nhanh, bền vững, hạn chế tái nghèo, giảm khoảng cách chênh lệch về thu nhập, mức sống giữa thành thị và nông thôn, giữa các nhóm dân cư, tạo sự chuyển biến nhanh về kinh tế - xã hội ở các xã nghèo, các xã có tỷ lệ nghèo cao”⁸

Thực tiễn quá trình thực hiện chương trình xóa đói, giảm nghèo của tỉnh Hải Dương giai đoạn 2000 - 2010 cho thấy: Giải quyết vấn đề nghèo đói là một nhiệm vụ khó khăn lâu dài của cả hệ thống chính trị và toàn dân nhằm giải quyết hài hòa mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và công bằng xã hội, góp phần đảm bảo an sinh xã hội, phát triển bền vững đất nước theo định hướng XHCN, thực hiện mục tiêu: dân giàu nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh.

Tuy còn nhiều khó khăn, thách thức

song với những thành tựu đã đạt được trong giai đoạn 2000-2010, với phương hướng, nhiệm vụ, mục tiêu giải pháp cụ thể của giai đoạn 2011 - 2015 thể hiện sự quyết tâm cao của Đảng bộ, chính quyền tỉnh Hải Dương, cùng với ý chí tự lực, tự cường, cố gắng nỗ lực vươn lên vượt khó của dân, đặc biệt là của chính những hộ người nghèo trong tỉnh, công tác xóa giảm nghèo của tỉnh Hải Dương trong đoạn 2011 - 2015 đã có cơ sở, đơn vị quan trọng để đạt kết quả tốt, góp phần định hình, đảm bảo an sinh xã hội dựng Hải Dương phát triển toàn diện vững, giàu đẹp, văn minh.

---

1. Đảng bộ tỉnh Hải Dương: *Nghị quyết hội Đảng bộ tỉnh Hải Dương lần thứ XIII, 12-2000*, tr.58-59

2. Ủy ban nhân dân tỉnh Hải Dương: *Cáo tổng kết chương trình xóa đói giảm nghèo 2001-2005*

3. Đảng bộ tỉnh Hải Dương: *Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh Hải Dương lần thứ XIV, tháng 12-2005*, tr.41, 42

4. Ủy ban nhân dân tỉnh Hải Dương: *Kế hoạch số 564/KH-UBND ngày 8/5/2008 v/v Đẩy mạnh giảm nghèo đến năm 2010*

5, 6, 7. Ủy ban nhân dân tỉnh Hải Dương: *Báo cáo kết quả thực hiện chương trình giảm nghèo giai đoạn 2006-2010*

8. Đảng bộ tỉnh Hải Dương: *Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh Hải Dương lần thứ XV, tháng 11-2010*, tr.66.